

Párhuzamosítás adatbáziskezelő rendszerekben

Erős Levente, 2018-2020.

Párhuzamos műveletvégzés – Miért?

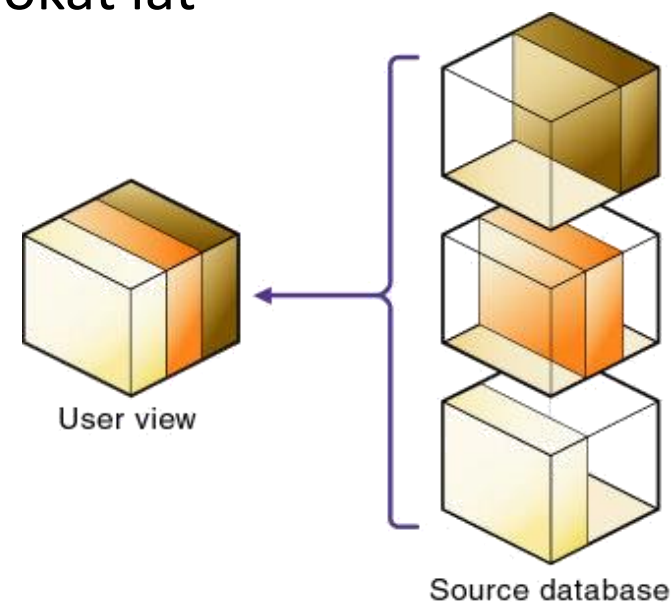
- Nagy adatmennyiségek
 - Nagyságrendileg nő a keletkező/feldolgozandó/tárolandó adat mennyisége
- Célhardver drágább, ugyanakkor:
- Háttértár, memória, CPU olcsó
- Össze is kellhet kapcsolni őket: Hálózat olcsóbb és gyorsabb, kevésbé szűk keresztmetszet
 - Egy nagy vas helyett sok kicsi, olcsó
 - Számptalan alkalmazás: rákkutatás, meteorológia, biológia, neutroncsillagok keresése
 - Itt is nagy adatmennyiségek!

Párhuzamosítás adatbázisokban

- Többprocesszoros környezet
- Párhuzamosítás szintjei
 - Adatok partícionáltan, szétszórva tárolódnak → I/O
 - Több lekérdezés szétszórva processzorokra → Lekérdezésközi (Interquery)
 - Lekérdezés műveletei szétszórva → Lekérdezésen belüli (Intraquery)
 - Művelet végrehajtása szétszórva → Műveleten belüli (Intraoperation)
- Cél (a tárgyban):
 - Relációs lekérdezések feldolgozása párhuzamosan, jobb válaszidőt elérve
 - A bemutatott módszerek egy része jól adaptálható más adatmodell esetén is.

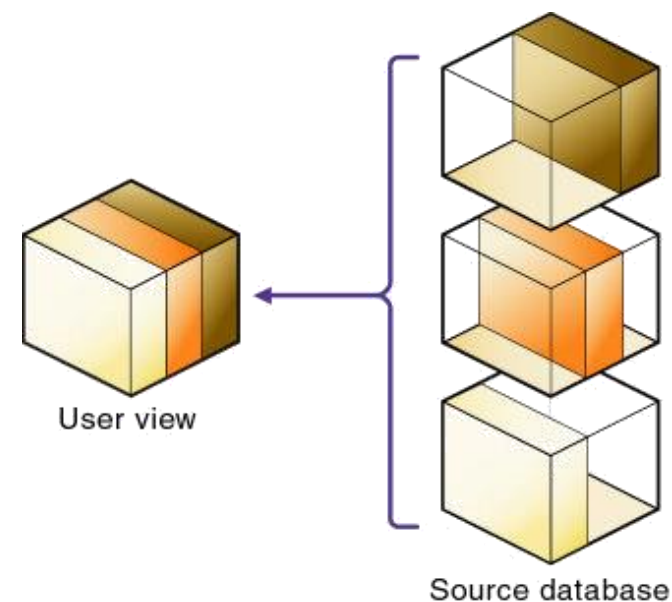
I/O párhuzamosítás

- Partícionáltan tárolt adathalmaz
 - Felhasználó számára transzparens – teljes relációkat lát
- Fajtái
 - Vertikális
 - Attribútumok mentén – sémadekompozíció
 - Lekérdezéshalmaztól függhet
 - **Horizontális**
 - Elemek (sorok) mentén
 - Lehet lekérdezéshalmaztól függő
 - **Lehet attól független**

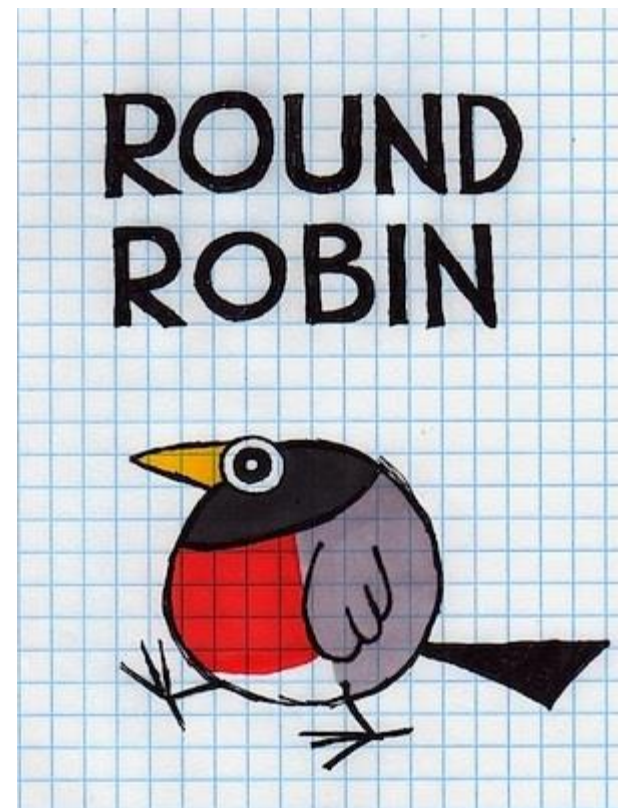
I/O párhuzamosítás

- Horizontális partícionálás
 - $D[1], \dots, D[n]$ partíciók, köztük szórjuk szét a reláció elemeit
 - Round-robin partícionálás
 - Hash partícionálás
 - Tartomány alapú partícionálás (range partitioning)

I/O párhuzamosítás

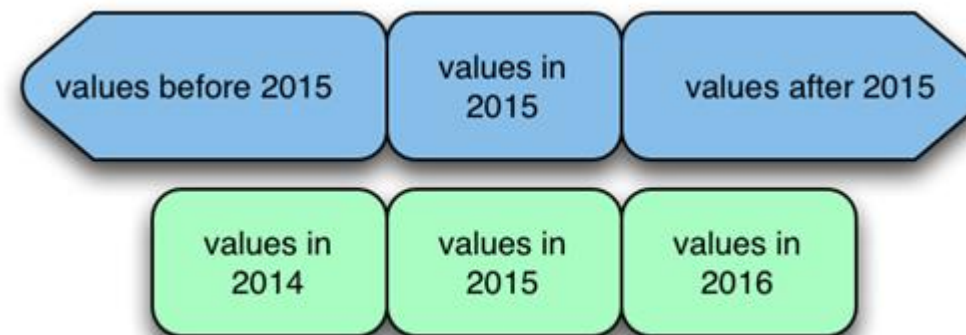
- Round-robin partícionálás
 - Elemek sorszámozása
 - i . elem a $D[i \bmod n+1]$ partícióra kerül
 - Előny – elemek egyenletes elosztása
 - Hátrány – véletlenszerűség
 - Lekérdezés-végrehajtás hatékonysága bánja

I/O párhuzamosítás

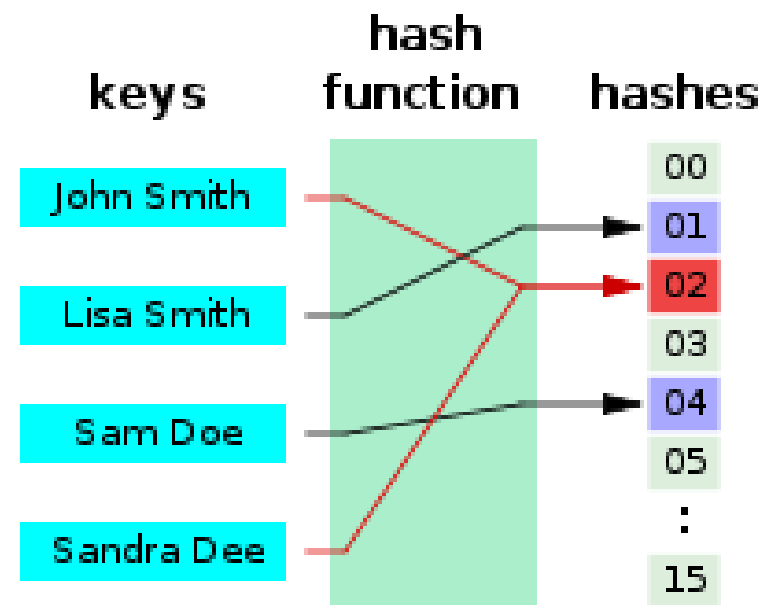
- Tartomány szerinti partícionálás

- Partícionáló attribútum: A
- Partícionáló vektor: $(v[0], v[1], \dots, v[n-2])$, szigorúan monoton növekvő elemek
- Partícionálás:
 - $D[1]$ partícióra kerülnek azon elemek, amelyekre $A < v[0]$
 - $D[2]$ partícióra kerülnek azon elemek, amelyekre $v[0] \leq A < v[1]$
 - $D[3]$ partícióra kerülnek azon elemek, amelyekre $v[1] \leq A < v[2]$
 - ...
 - $D[n]$ partícióra kerülnek azon elemek, amelyekre $v[n-2] \leq A$
- Előny: Lekérdezés-végrehajtás szempontjából a legjobb
- Hátrány: Egyenetlen lehet a partíciók elemszáma – terheléselosztás
- Megj: Lehetséges több attribútum alapján is

I/O párhuzamosítás

- Hash partícionálás
 - Hash-függvény:
 $h(a_1, \dots, a_m) \rightarrow [0..n-1]$
partíció-sorszám
 - Hátrány – Csak jó hash-fv esetén egyenletes
 - Előny – bizonyos lekérdezések hatékonyabban hajthatók végre

I/O párhuzamosítás

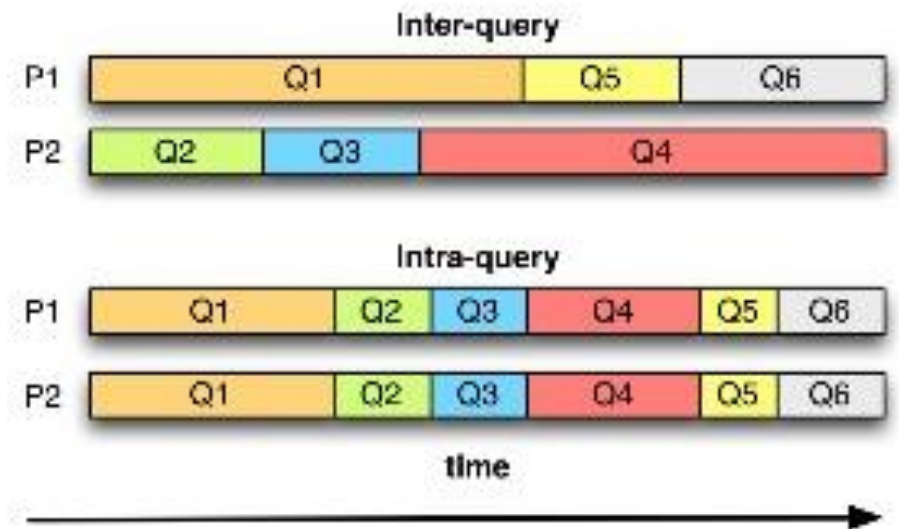
- Partícionálási módszerek összehasonlítása
- 3 szempont:

	RR	Hash	Tartomány
Teljes tábla olvasása	OK	OK	OK
Egy elem megtalálása ($A=354$, ahol A a partícionáló attribútum)		OK	OK
Intervallumkeresés ($355 < A \leq 553$, ahol A a partícionáló attr)			OK

- Egyéb műveleteket is érinthet (pl. join – lásd később)

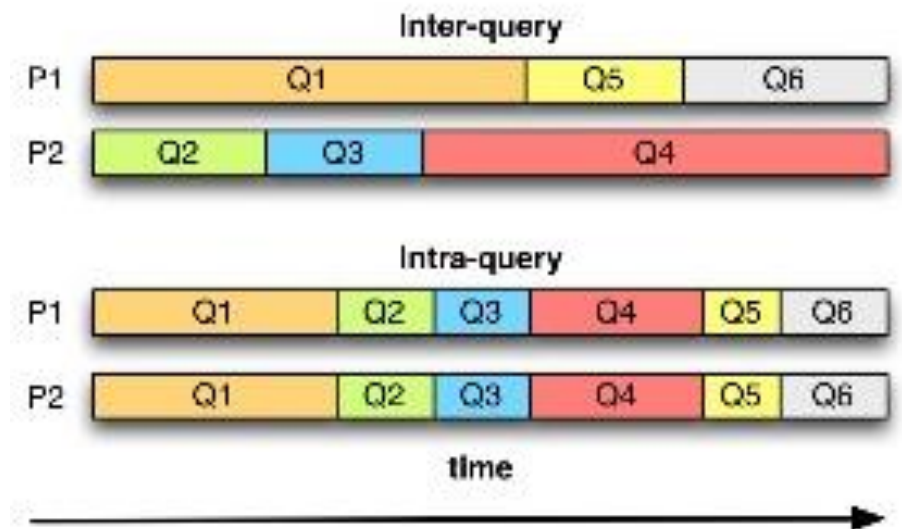
Lekérdezésközi párhuzamosítás (Interquery parallelism)

- Több lekérdezés fut párhuzamosan
- Cél: Több lekérdezés végrehajtása időegységenként
- Megoldás:
 - Eddig: Több lekérdezés egy processzoron
 - Most: Lekérdezések szétszórva több processzorra
 - Egy lekérdezés egy processzoron fut csak
 - Egy lekérdezés önmagában nem gyorsabb, mintha izoláltan futna

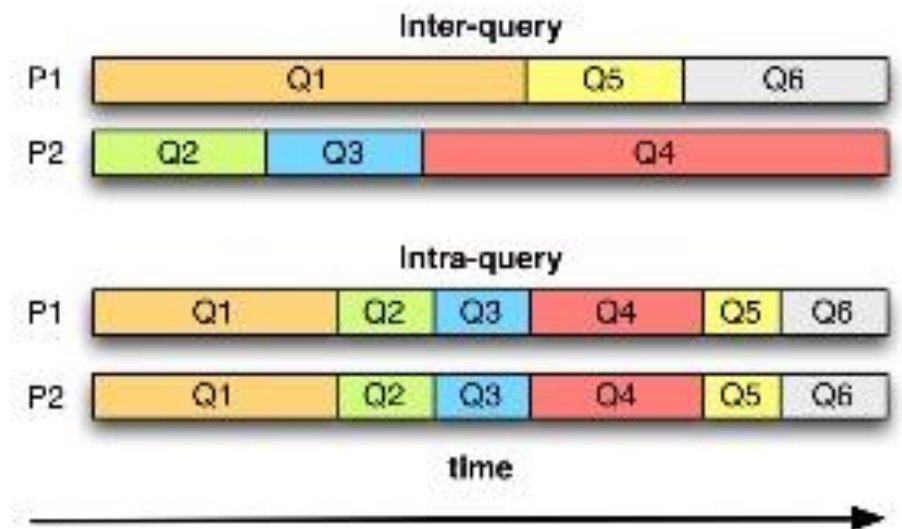
Lekérdezésen belüli párhuzamosítás (Intraquery parallelism)

- Egy lekérdezés több processzoron és háttértáron futhat
 - Egy lekérdezés végrehajtása **lehet** gyorsabb, mintha izoláltan futna
- 1. eset:
 - Összetett relációalgebrai kifejezés végrehajtása
 - Lekérdezési fa független műveletei párhuzamosan, külön processzoron futnak
 - Pipeline-ba szervezhető műveletek párhuzamosan, külön processzoron futnak
 - **Műveletek közötti párhuzamosítás (Interoperation parallelism)**

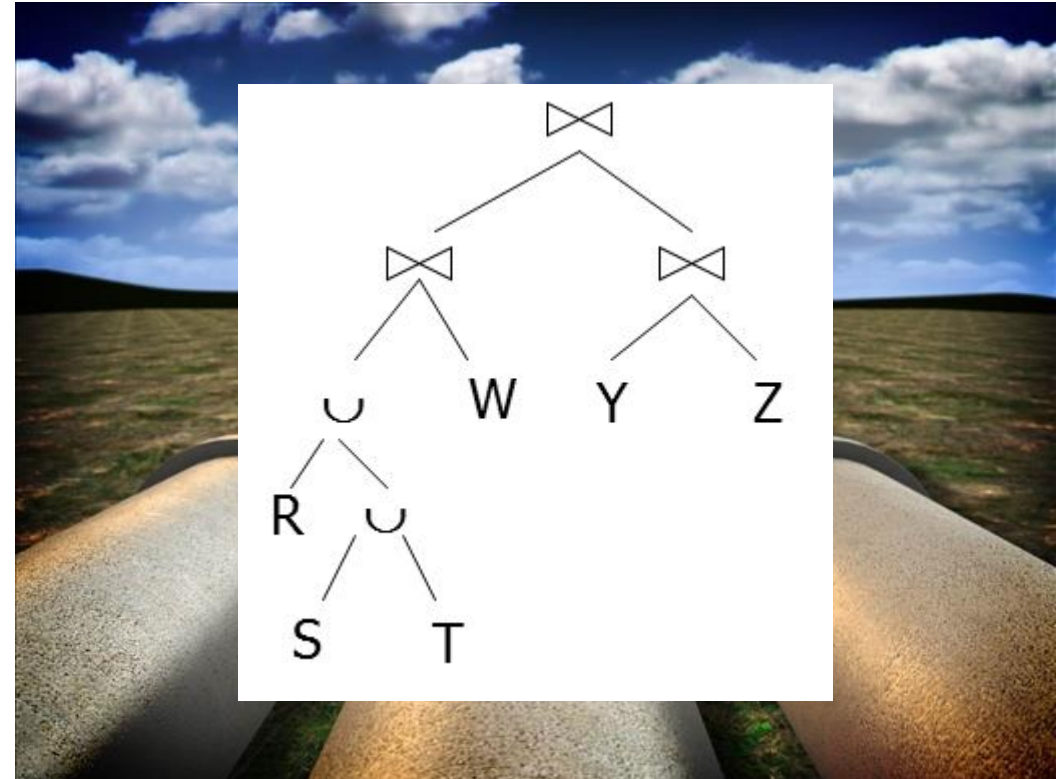
Lekérdezésen belüli párhuzamosítás (Intraquery parallelism)

- Egy lekérdezés több processzoron és háttértáron futhat
 - Egy lekérdezés végrehajtása **lehet** gyorsabb, mintha izoláltan futna
- 2. eset:
 - Feladat: Reláció rendezése
 - Tábla (horizontálisan) elosztottan tárolódik
 - Megoldás: Minden partíciót rendezünk külön, majd összefésüljük.
 - **Műveleten belüli párhuzamosítás
(Intraoperation parallelism)**
 - Jobban skálázódik a processzorok számának növelésével

Műveletek közti párhuzamosítás (interoperation parallelism)

- Pipeline
 - Egymásra épülő műveletek pipeline-ba szervezhetőek
- Független párhuzamosítás (independent parallelism)
 - Egymástól független műveletek párhuzamosan végrehajthatók
- Nem skálázódik jól.

Műveleten belüli párhuzamosítás (Intraoperation parallelism)

- Rendezés
- Join
- Szelekció
- Ismétlődések szűrése
- Projekció

Rendezés

- Párhuzamos rendezés (Parallel sort)
 - Tartomány szerinti $D[1], \dots, D[n]$ partíciók eleve $P[1], \dots, P[n]$ processzorok
 - Menete
 - Minden processzor rendezi a partícióját
 - Összefűzés (nem összefésülés) – triviális
 - Feltétel!
 - Példa1 – $\{1, 4, 5, 3, 2\}$, $\{20, 13, 16\}$ a két partíció
- Tartomány szerinti partícionálás+rendezés (Range partitioning sort)
 - Újrpartícionálunk, más processzorokat (is) bevonhatunk, mint ahol az adat van
 - Menete
 - Rekordok elosztása, új tartományok szerint(, új processzorokra), ideiglenesen
 - Cél: hasonló méretű partíciók
 - Minden partíció rendezése függetlenül
 - Összefűzés
 - Példa2 – $\{1, 13, 5, 16\}$, $\{20, 2, 4, 3\}$ bemenet, 4 processzorra osztjuk szét a $[3, 5, 16]$ partíciós vektor szerint.

Rendezés

- Párhuzamos, külső összefésüléses rendezés (Parallel external sort-merge)
 - Mindegy, milyen módszerrel partícionált eleve az adathalmaz
 - Adott: $P[1], \dots, P[n]$ processzorok; $D[1], \dots, D[n]$ partíciók
 - Menete:
 - Minden processzor rendezi a saját partícióját
 - Összefésülés – párhuzamosítható
 - $P[i]$ processzor rendezett részeredményét tartomány szerint partícionáljuk $\rightarrow r[i1], \dots, r[im]$
 - Minden $P[i]$ processzor az $r[ij]$ partícióját átküldi $\rightarrow P[j]$ processzor
 - Minden $P[j]$ processzor összefésüli a többi processzortól bejövő (már rendezett) listákat
 - Összefűzés – triviális
- Példa3 – RR partícionálás után $\{10,40,30,20\} \{33,23,13,43\} \{46,36,26,16\}$

Rendezés – Példa3 levezetése

- Eredeti partíciók: $r1=\{10,40,30,20\}$ $r2=\{33,23,13,43\}$ $r3=\{46,36,26,16\}$
- P1, P2, P3 processzor rendre rendezzi a nála lévő partíciókat
- Rendezés után: $r1=\{10,20,30,40\}$ $r2=\{13,23,33,43\}$ $r3=\{16,26,36,46\}$
- Most kéne összefésülni, de mi ezt párhuzamosítani szeretnénk, így újraelosztunk {22,35} partíciós vektor szerint
- Újraelosztás eredménye:
 $r11=\{10,20\}$ $r12=\{30\}$ $r13=\{40\}$
 $r21=\{13\}$ $r22=\{23,33\}$ $r23=\{43\}$
 $r31=\{16\}$ $r32=\{26\}$ $r33=\{36,46\}$
- Összefésüléshez $r11, r21, r31 \rightarrow P1$; $r12, r22, r32 \rightarrow P2$; $r13, r23, r33 \rightarrow P3$
- Mindhárom processzor *párhuzamosan* összefésüli a neki küldött partíciókat
- Tehát mindenki egyszerre dolgozik, azaz párhuzamosítottunk
- Összefésülés után: $r1'=\{10,13,16,20\}$ $r2'=\{23,26,30,33\}$ $r3'=\{36,40,43,46\}$
- $r1'$ $r2'$ és $r3'$ összefűzésével előáll a végeredmény, tehát nem kell összefésülni.

Join

- Partícionált join (Partitioned join)
 - Equijoin (ahol a join-feltétel egyenlőség) esetén működik
 - Pl. $r \bowtie_{r.A=s.B} s$
 - Adott: r és s relációk
 - Menete:
 - Relációk tartomány alapú (újra)partícionálása join attribútumok szerint
 $\rightarrow r[1], \dots, r[n]; s[1], \dots, s[n]$
 - $r[i]$ és $s[i] \rightarrow P[i]$ processzor: Lokálisan illesztjük a partíciókat
 - Unió

Join

- Partícionált join (Partitioned join)
 - Equijoin (ahol a join-feltétel egyenlőség) esetén működik
 - Pl. $r \bowtie_{r.A=s.B} s$
 - Adott: r és s relációk
 - Menete:
 - Milyen módon érdemes partícionálni?
 - Tartomány
 - Hash is jó!!
 - Partícionálás követelményei
 - Ugyanazon vektor
 - Ugyanazon hashfüggvény

Join

- Partícionált join (Partitioned join)
 - Equijoin (ahol a join-feltétel egyenlőség) esetén működik
 - Pl. $r \bowtie_{r.A=s.B} s$
 - Adott: r és s relációk
 - Menete:
 - Processzoron belül bármilyen join-algoritmussal $r[i]$ és $s[i]$ illesztése
 - Hash vagy tartomány szerint?
 - Hash: egyenletesebb a partíciók mérete, ha jó
 - Rossz, ha a join attribútumon belül nem egyenletes az értékek eloszlása
 - Tartomány szerint: Ha utólag rendezni akarunk, nem kell merge, csak összefűzés.

Join

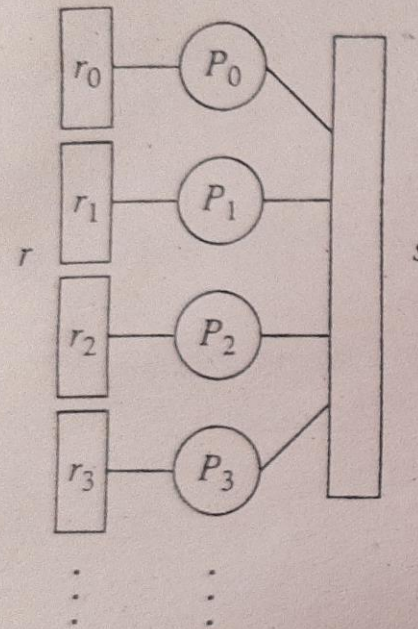
- Partícionált join (Partitioned join)
 - Equijoin (ahol a join-feltétel egyenlőség) esetén működik
 - Pl. $r \bowtie_{r.A=s.B} s$
 - Adott: r és s relációk
 - Könnyítés:
 - Ha egyik reláció már partícionált (és elég annyi partíción párhuzamosítani)
 - Példa4 – r natural join s
 - $R(A,B), S(B,C)$
 - $r = \{(a,2), (b,3), (c,1), (d,2)\}$
 - $s = \{(2,x), (1,y), (2,y), (1,z)\}$, eleve partícionált
 - Partíciós vektor: {2}
 - **CSAK EQUIJOIN!!!** → és ha nem?

Join

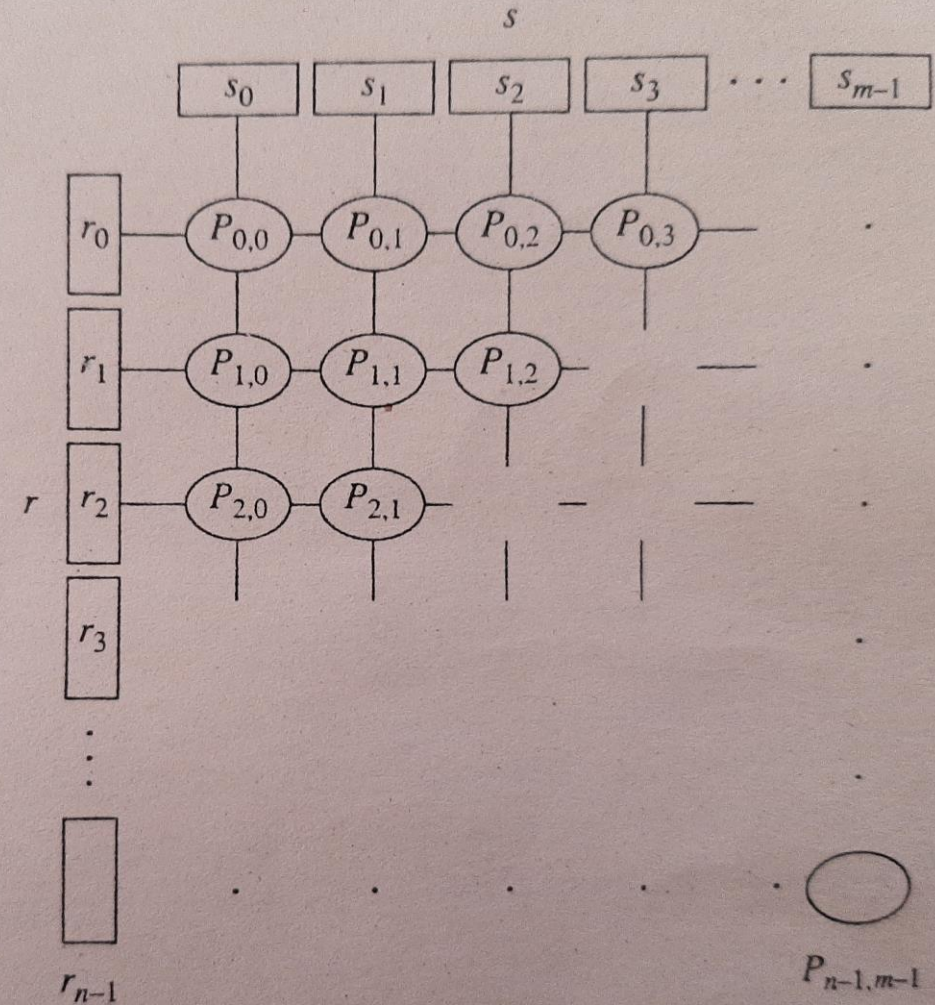
- Felosztás, replikáció, join (fragment-and-replicate join)
 - Nem equijoin esetére is
 - Pl. $r \bowtie_{r.A < s.B} s$
 - Két módszer
 - Asszimmetrikus
 - Egyik reláció felosztása és replikációja: $r[1], \dots, r[n] \rightarrow P[1], \dots, P[n]$
 - Másik reláció replikációja: $s \rightarrow P[1], \dots, P[n]$
 - Elosztott join; merge
 - Példa5 \rightarrow Következő dia
 - Szimmetrikus
 - Mindkét reláció felosztása és replikációja: $r[0] - s[0], r[0] - s[1], \dots, r[n] - s[n] \rightarrow P[0,0], P[0,1], \dots, P[n,n]$
 - Elosztott join; merge
 - Példa6 \rightarrow Következő dia
 - Minden r-elem összehasonlítható minden s-beli elemmel
 - Mikor melyik?
 - Ha egyik reláció kicsi \rightarrow Érdemesebb szétszórni aszimmetrikusan

Join

- Felosztás, replikáció, join (fragment-and-replicate join)

(a) Asymmetric
fragment and replicate

(b) Fragment and replicate

Join

- **Equijoin** az eredeti partíciókon (de pl. $<, >$ theta join is lehet)
 - Tartomány szerinti partícionálás kell
 - Join attribútum = partíciós attribútum mindkét relációban
- Megoldás:
 - Cél: Minden partíció illesztése minden partícióval
 - Lépés1: Lokalizált lekérdezés – partíciók behelyettesítése relációk helyére
 - Lépés2: Join-ok süllyesztése
 - Lépés3: Redukció – értelmetlen partíciópárok kiejtése → redukált lekérdezés
 - Példa7
 - Jármű JOIN személy ON ID=ownerID, ahol Jármű(ownerID, rendszám, típus), Személy(ID, név)
 - Két különböző partíciós vektor ID illetve ownerID szerint
 - $v_{\text{jármű}} = \{20\}$
 - $v_{\text{személy}} = \{30\}$

Join – Példa7 levezetése

```
jármű1 = sigma(ownerID<20) jármű
```

```
jármű2 = sigma(ownerID>=20) jármű
```

```
személy1 = sigma(ID<30) személy
```

```
személy2 = sigma(ID>=30) személy
```

```
jármű JOIN(ID=ownerID) személy <-- eredeti lekérdezés
```

```
(jármű1 U jármű2) JOIN(ID=ownerID) (személy1 U személy2) <-- lokalizált lekérdezés
```

```
(jármű1 JOIN személy1) U (jármű1 JOIN személy2) U (jármű2 JOIN személy1) U (jármű2  
JOIN személy2)
```

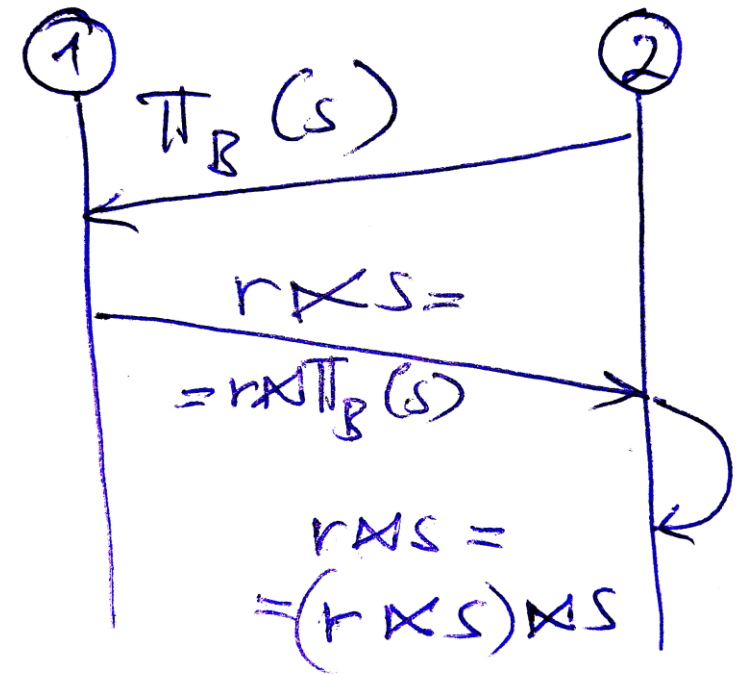
```
<-- JOIN-ok süllyesztve
```

```
(jármű1 JOIN személy1) U (jármű2 JOIN személy1) U (jármű2 JOIN személy2)
```

```
<-- redukált lekérdezés
```

Join

- Partíciók illesztése equijoin esetén
 - Adott:
 - Előző módszerek bármelyikével (újra)particionált relációk
 - $r[i] \text{ P}[g]$ csomópontban \rightarrow „r” partíció 1. csomópontban
 - $s[j] \text{ P}[h]$ csomópontban \rightarrow „s” partíció 2. csomópontban
 - Hogyan illesszük őket? – Két módszer:
 - 1. „r” átvitele 2. csomópontba, vagy „s” átvitele 1. csomópontba, majd join
 - 2. igény szerinti átvitel – csak a szükséges adatok átvitele
 - Példa6 – $R(A,B), S(B,C) \rightarrow$
 - Mikor melyik módszer?
 - Kis partíciók \rightarrow 1. módszer
 - Nagy partíciók \rightarrow 2. módszer

Egyéb műveletek

- Szelekció
 - 1. eset: Szelekciós attribútum \neq felosztási attribútum, vagy nem tartomány szerinti felosztás
 - Minden processzoron párhuzamosan történik a szelekció
 - 2. eset: Szelekciós attribútum = felosztási attribútum és tartomány szerinti felosztás
 - Lekérdezés átírása
 - Redukció – fölösleges partíciók eltávolítása a lekérdezésből
 - Példa8
 - 30 évnél idősebb emberek lekérdezése a Személy(név, kor, ID) séma szerinti relációból, ha kor szerint van partícionálva

Szelekció – Példa8 levezetése

`Személy(név, kor, ID) személy(Személy)`

`személy1 = sigma(kor<20) személy`

`személy2 = sigma(kor>=20) személy`

Eredeti lekérdezés: `sigma(kor>30) személy`

`sigma(kor>30) (személy1 U személy2) <-- lokalizált lekérdezés`

`sigma(kor>30) (személy2) <-- redukált lekérdezés`

Egyéb műveletek

- Ismétlődések kiszűrése
 - 1. módszer:
 - Tetszőleges rendezési algoritmus használatával rendezés partíción belül
 - Ismétlődések kiszűrése, amint előkerülnek (csomóponton belül vagy összefésüléskor)
 - Hash, tartomány szerinti partícionálásnál csomóponton belül kerülnek elő
 - 2. módszer
 - Hash vagy tartomány szerinti (újra)partícionálás
 - Rendezés és szűrés lokálisan
 - MINDEN ismétlődés processzoron belül kerül elő.
 - Nagyobb egyenetlenség jelenhet meg a keletkező partíciók elemszámában.

Egyéb műveletek

- Projekció
 - Triviális
 - Bármilyen módszerrel való felosztás után, lokálisan végezhető
 - Ha ismétlődésszűrés is kell, ld. az előző diát.

--VÉGE--